

Helsespråk som infrastruktur. Om integrering av SNOMED CT i Termportalen

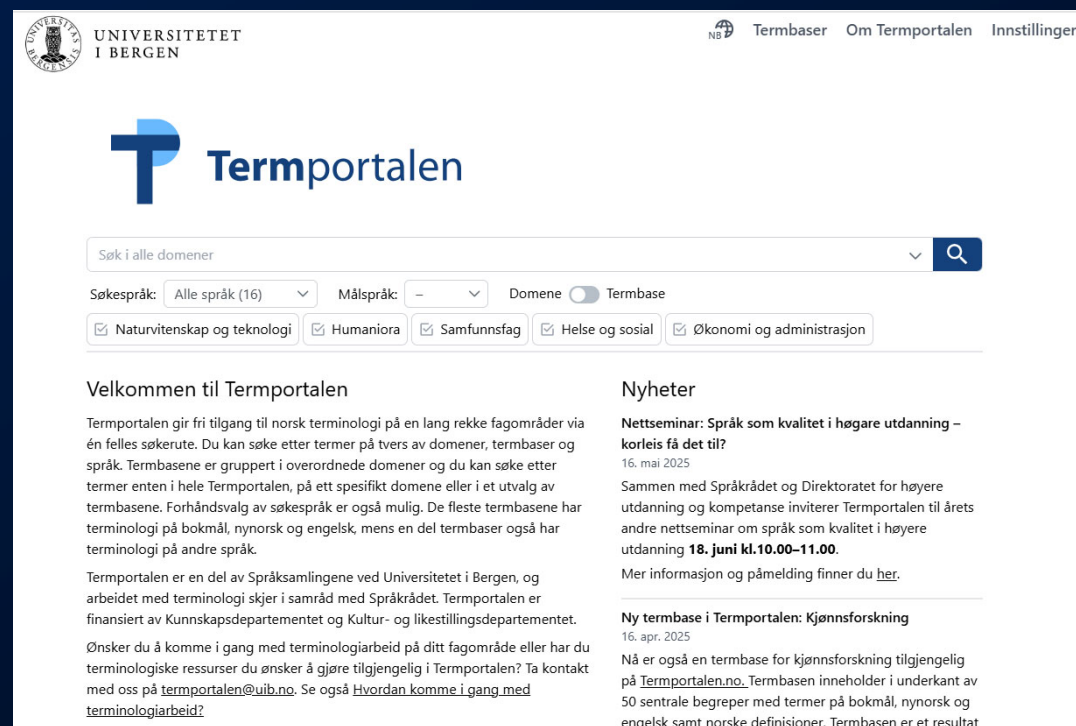
Marita Kristiansen og Tove Bjørneset
Universitetet i Bergen

marita.kristiansen@uib.no; tove.bjorneset@uib.no

Kort om Termportalen

- nasjonalt nav for terminologiutvikling i universitets- og høyskulesektoren
- innhold p.t. organisert i fem overordna domene: *naturfag og teknologi, humaniora, samfunnsfag, helse og sosial, og økonomi og administrasjon*
- 27 publiserte termbasar
- ca. 280 000 omgrep
- 16 termbasar i arbeid, men ikkje publisert, og 14 i planleggingsfasen

<https://www.termportalen.no/>

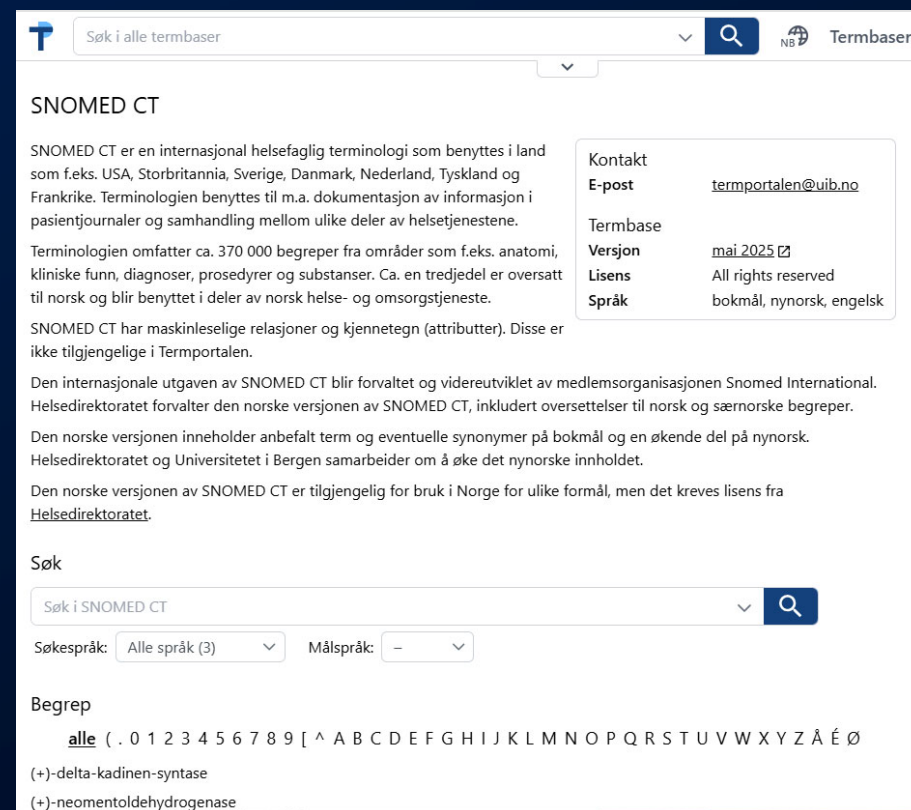

The screenshot shows the homepage of Termportalen, a Norwegian terminology portal. At the top, there is a header with the University of Bergen logo and navigation links for 'Termbaser', 'Om Termportalen', and 'Innstillinger'. The main heading 'Termportalen' is prominently displayed. Below it is a search bar with a dropdown menu set to 'Søk i alle domener'. Under the search bar, there are filters for 'Søkespråk' (All languages), 'Målspråk' (Target language), and 'Domene' (Domains). The 'Domene' section is expanded, showing five categories: 'Naturvitenskap og teknologi', 'Humaniora', 'Samfunnsfag', 'Helse og sosial', and 'Økonomi og administrasjon'. The main content area is divided into two columns. The left column, titled 'Velkommen til Termportalen', provides an overview of the portal's purpose and how to use it. The right column, titled 'Nyheter' (News), contains two articles: 'Nettseminar: Språk som kvalitet i høyere utdanning – korleis få det til?' dated 16. mai 2025, and 'Ny termbase i Termportalen: Kjønnsforskning' dated 16. apr. 2025. The footer of the page features the University of Bergen logo.

Kort om SNOMED CT

SNOMED CT – Systematized Nomenclature of Medicine Clinical Terms

- felles internasjonal helsefagleg terminologi
- vel 150 000 omgrep med bokmål term
- målsetting: vel 112 000 omgrep med nynorsk term innan 2026
- juni 2025: nesten 42 000 omgrep med nynorsk term

The screenshot displays the SNOMED CT website. At the top, there is a search bar with the text "Søk i alle termbaser" and a magnifying glass icon. Below this, the "SNOMED CT" section is visible. It contains a paragraph describing SNOMED CT as an international health terminology used in various countries. To the right, a "Kontakt" (Contact) box lists the email "termportalen@uib.no" and the version "mai 2025". Below the description, there is a "Søk" (Search) section with a search bar and dropdown menus for "Søkespråk" (Search language) and "Målspåk" (Target language). At the bottom, the "Begrep" (Concepts) section shows a list of concepts, including "alle" and "delta-kadinen-syntase".

Søk i alle termbaser

SNOMED CT

SNOMED CT er en internasjonal helsefaglig terminologi som benyttes i land som f.eks. USA, Storbritannia, Sverige, Danmark, Nederland, Tyskland og Frankrike. Terminologien benyttes til m.a. dokumentasjon av informasjon i pasientjournaler og samhandling mellom ulike deler av helsetjenestene.

Terminologien omfatter ca. 370 000 begreper fra områder som f.eks. anatomi, kliniske funn, diagnoser, prosedyrer og substanser. Ca. en tredjedel er oversatt til norsk og blir benyttet i deler av norsk helse- og omsorgstjeneste.

SNOMED CT har maskinleselige relasjoner og kjennetegn (attributter). Disse er ikke tilgjengelige i Termportalen.

Den internasjonale utgaven av SNOMED CT blir forvaltet og videreutviklet av medlemsorganisasjonen Snomed International. Helsedirektoratet forvalter den norske versjonen av SNOMED CT, inkludert oversettelser til norsk og særnorske begreper.

Den norske versjonen inneholder anbefalt term og eventuelle synonymer på bokmål og en økende del på nynorsk. Helsedirektoratet og Universitetet i Bergen samarbeider om å øke det nynorske innholdet.

Den norske versjonen av SNOMED CT er tilgjengelig for bruk i Norge for ulike formål, men det kreves lisens fra [Helsedirektoratet](#).

Kontakt

E-post termportalen@uib.no

Termbase

Versjon [mai 2025](#)

Lisens All rights reserved

Språk bokmål, nynorsk, engelsk

Søk

Søk i SNOMED CT

Søkespråk: Alle språk (3) Målspåk: -

Begrep

alle (. 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 [^ A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Å É Ø

(+)-delta-kadinen-syntase

(+)-neomentoldehydrogenase

Kvifor prioritere helsefagleg terminologi på nynorsk

- deling av data mellom ulike etatar eller fagpersonar krev at IT-systema brukar felles, standardisert terminologi
- språk, inkludert terminologi, er ein del av den digitale infrastrukturen

(Stokke og Kristiansen 2024)

Kvifor prioritere helsefagleg terminologi på nynorsk

Lov om om språk (Språklova)

§1 Føremål

Føremålet med lova er å styrkje norsk språk, slik at det blir sikra som eit samfunnsberande språk som skal kunne nyttast på alle samfunnsområde og i alle delar av samfunnslivet i Noreg. Lova skal fremje likestilling mellom bokmål og nynorsk og sikre vern og status for dei språka som staten har ansvar for.

- a. Føremålet med lovoffentlege organ tek ansvar for å bruke, utvikle og styrkje bokmål og nynorsk
- b. offentlege organ tek ansvar for å bruke, utvikle og styrkje samiske språk [...]
- c. offentlege organ tek ansvar for å verne og fremje kvensk, romani, romanes og na er også å sikre at
- d. orsk teiknspråk.

Ansaret etter andre ledd bokstav a omfattar eit særleg ansvar for å fremje nynorsk som det minst bruka norske skriftspråket.

Om omsetjing av SNOMED CT til nynorsk

Litt om arbeidsprosessen

- Helsedirektoratet eksporterer filtrerte tematiserte filer frå den nasjonale SNOMED-basen og sender til Termportalen i puljar:
- Staben i Termportalen kvalitetssikrar eventuell nynorsk tekst og omset til nynorsk der dette ikkje allereie er gjort.
- Nynorskarbeidet har direkte utgangspunkt i det engelske kjeldespråket og bokmålsomsetjingane.
- Parallelt med nynorskarbeidet får ein godt oversyn over dei ulike mønstra eller systematikkane i dei ulike omgrepa, termane og synonyma.
- Viktige arbeidsverktøy er redaksjonsordlista og handboka for omsetjarar, SNOMED CT Browser, fagordbøker og eventuelt allereie publisert SNOMED-materiale i Termportalen.

	12a - Ovariecystar.xlsx
	12b - Spinal stenose og krum rygg.xlsx
	12c - Leukemi.xlsx
	12d - Polypp.xlsx
	12e - Sarkoidose.xlsx
	12f - Lupus erytematosus.xlsx
	12g - Polyneuropati.xlsx
	12h - Psykoseliding.xlsx
	12i - Leiomyom.xlsx
	12j - Thyreoideasjukdom.xlsx
	12k - Tuberkulose.xlsx
	12l - Fotdeformitetar.xlsx
	12m - Gastrointestinal bløding.xlsx
	12n - Galleblæresjukdom.xlsx
	12o - Pankreassjukdom.xlsx

Fasar og kronologi

Seleksjon av
tekstmateriale i
Hdir

Oversending av
tekstmateriale til
Termportalen

Terminologisk
gjennomgang med
omsetting til nynorsk

Retur av tekst-
materiale med
merknader til Hdir

Språkleg og
medisinskfagleg
gjennomgang
internt i Hdir

Samarbeidsmøte, implemen-
tering i SNOMED CT mv. før ny
månadleg import til
Termportalen

Hdirs redaksjonsordliste om omsetjing av 'ruptured'

engelsk	maskinregulert ut	ikkje skriv	Bruk som foretrukken term (PT)
ruptured	.*(R r)uptured.*	rumptert, rupturert	rumpert

Frå redigeringsfila (fortsatt i arbeid hos oss)

				Nynorsk er korrigerert i samsvar med redaksjonsordlista og dialog med Hdir. Norsk føretrukken term for engelsk 'ruptured' er 'rumpert'. Bokmål må også korrigerast. Gjeld fleire rader og fleire filer, m.a. 8a - Graviditet igjen.
Bilateral ruptured cyst of ovaries	rupturerte bilaterale ovarialcyster	rumperte bilaterale ovarialcystar	PREFERRED	
Bilateral ruptured cyst of ovaries	rupturert cyste i begge eggstokker	rumpert cyste i begge eggstokkar	ACCEPTABLE	Sjå kommentar over.
Bilateral ruptured cyst of ovaries	rupturerte bilaterale ovariecyster	rumperte bilaterale ovariecystar	ACCEPTABLE	Sjå kommentar over.
Bilateral ruptured cyst of ovaries	rupturert cyste i begge ovarier	rumpert cyste i begge ovarium	ACCEPTABLE	Sjå kommentar over.

Funn kan føre til nye funn

- Sjå siste rad:
 - Det korrekte er **ovarialcyster** som føretrukken term

ovariocyste	Bokmål, Nynorsk
ovariocyste under graviditet	Bokmål, Nynorsk
ovariocyste under svangerskap	Bokmål, Nynorsk
benign ovariecyste	Bokmål
bilateral kompleks ovariecyste	Bokmål
embryonal ovariecyste	Bokmål
follikulær høyre ovariecyste	Bokmål
follikulær venstre ovariecyste	Bokmål
funksjonell ovariecyste	Bokmål
hemoragisk ovariecyste	Bokmål
kompleks høyre ovariecyste	Bokmål
kompleks ovariecyste	Bokmål
kompleks venstre ovariecyste	Bokmål
rumpert høyre ovariecyste	Bokmål
rumpert ovariecyste	Bokmål
rumpert venstre ovariecyste	Bokmål
serøs høyre ovariecyste	Bokmål
serøs venstre ovariecyste	Bokmål
bilaterale serøse ovariecyster	Bokmål
follikulære bilaterale ovariecyster	Bokmål
rumperte bilaterale ovariecyster	Bokmål

Nynorsk termdanning – I arbeidsfila ...

Furriers' lung (disorder)	Furriers' lung	pelsberederlunge	buntmakarlunge	PREFERRED
---------------------------	----------------	------------------	----------------	-----------

... og i Termportalens søkegrensesnitt

pelsberederlunge

SNOMED CT

Bokmål

Anbefalt term

| pelsberederlunge

Nynorsk

Anbefalt term

| buntmakarlunge

Britisk-engelsk

Anbefalt term

| Furriers' lung

Tillatt term

| Furriers' hypersensitivity pneumonitis

Amerikansk-engelsk

Anbefalt term

| Furriers' lung

Tillatt term

| Furriers' hypersensitivity pneumonitis

Avsluttande kommentarer

1

Mønsterpraksis

- nynorsk kan gjere helsespråket betre
- nynorsk bidrar til klart helsespråk
- samarbeid mellom offentlege aktørar gir synergjar

2

Semiautomatisk omsetjingsprosess

- omsetjingsarbeidet frå bokmål til nynorsk gir viktig oversikt over mønster og systematikk i termdanninga på eit felt
- gir anledning til «tilbakespoling» til bokmål og ev. justeringar der i etterkant

Avsluttande kommentarer

3

Terminologi som (forskins)infrastruktur

- hovudmålet med Termportalen er å sikre tilgang til norsk terminologi på alle fagområde, og spesielt område som er under særleg press frå engelsk,
- **samtidig** er terminologien viktig for å sikre tilgang til kvalitetssikra og godt forankra terminologi på bokmål og **ikkje minst på nynorsk** i t.d. digitale verktøy og til bruk i språkmodellering
- **Termportalen** vil saman med **Senter for norsk fagspråk ved UiB** bl.a. studere korleis digitalisering, informasjonsforvalting og bruk av KI-basert språkteknologi kan styrke terminologiarbeidet

Referansar

Lov om språk, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42>.

Stokke, Alfild og Marita Kristiansen. 2024. Helsespråk er også infrastruktur. *Dagens Medisin* 5. november 2024, <https://www.dagensmedisin.no/forskning-helsedirektoratet-kunstig-intelligens/helsesprak-er-ogsa-infrastruktur/659361>.

Termportalen.no, <https://www.termportalen.no/tb/SNOMEDCT>.

Toch-Marquardt, Marlen og Ole Våge. 2023. Skade på hode og CT av caput: Om konsistens og inkonsistens i terminologien SNOMED CT I: Dolberg-Møller, Kirsten Lindø (red.) *Sprog i Norden* 2024. Tema: Nordterm 23. *Terminologi i samhällets tjänst*, Stockholm, Sverige, 14–15 juni 2023, 265–275. <https://tidsskrift.dk/sin/issue/archive>.